Leena Holmström: Kiven iholla

Kun ensimmäisen kerran tutustuin Leena Holmströmin kuvasarjaan, jonka joitakin teoksia olin nähnyt jo aiemmin, olin todella ilahtunut. Valokuvat toivat heti mieleeni erään elokuvakohtauksen, jonka haluaisin jakaa kanssanne.

Muistatteko elokuvan Englantilainen potilas (The English Patient)? Elokuvassa László Almásy löytää Saharasta luolan, jossa on muinaisia kalliomaalauksia. Luola tunnetaan niin sanottuna Uimareiden luolana. Myöhemmin, kun Katharine loukkaantuu vakavasti lento-onnettomuudessa, Almásy vie hänet tähän luolaan suojaan. Ennen kuin hän lähtee hakemaan apua, hän antaa Katharinelle taskulampun ja kehottaa tätä säästämään paristoja.

Jälkeensä jättämissään sanoissa Katharine pohtii luolamaalausten kauneutta ja sitä kallisarvoista valoa, jonka avulla hän voi nähdä ne. Minulle tämä on yksi elokuvan koskettavimmista hetkistä. Tässä on ihminen, joka tietää selviytymisensä saattavan riippua siitä, kuinka kauan valo riittää, mutta joka ei silti voi vastustaa kiusausta valaista ja katsella yhä uudelleen näitä tuhansia vuosia sitten luotuja kuvia.

Tässä kohtauksessa on jotakin hyvin erityistä esteettisen kokemuksen luonteesta. Se muistuttaa meitä siitä, ettei kauneuden ja taiteen kokeminen ole aina tietoinen valinta eikä se välttämättä noudata käytännöllisiä pyrkimyksiämme. Joskus emme yksinkertaisesti voi lakata katsomasta jotakin.

Minulle Leenan kuvasarja herättää juuri tällaisen kokemuksen. Kallioiden pinnat, muinaiset jäljet, valo ja varjot luovat visuaalisen maailman, jossa havainnointi muuttuu vähitellen kuvitteluksi ja luonnon muodot alkavat näyttäytyä merkityksiä täynnä olevina kuvina.

Tämä yhteys avaa myös useita kiehtovia kysymyksiä taiteenfilosofian näkökulmasta.

Ensinnäkin valokuva näyttäytyy tässä kaksinkertaisena jälkenä. Se ei säilytä ainoastaan jälkiä siitä, mikä oli kameran edessä, vaan myös jotakin valokuvaajan katseesta, tarkkaavaisuudesta ja valinnoista.

Toiseksi kuvasarja tutkii havainnon ja kuvittelun välistä rajaa. Näkeminen ei ole passiivinen prosessi. Muistomme, kulttuuriset kokemuksemme ja mielleyhtymämme muovaavat jatkuvasti sitä, mitä tunnistamme ja miten ymmärrämme näkemämme.

Kolmanneksi valokuvaus voidaan tässä ymmärtää myös ajassa avautuvana prosessina. Valokuvan merkitys ei pääty valotushetkeen. Myöhemmät taiteelliset muokkaukset ja kohtaamiset katsojien kanssa voivat paljastaa uusia merkityskerrostumia.

Näiden filosofisten kysymysten lisäksi haluaisin korostaa myös kuvasarjan poikkeuksellista visuaalista kauneutta. Luonnonympäristö, värit, kallioiden pinnat ja kuviot sekä kuvien moninaiset kerrostumat luovat jo itsessään vaikuttavan esteettisen kokemuksen.

Samalla tästä visuaalisesta kerroksellisuudesta muodostuu kaunis vertauskuva teosten käsitteelliselle moniulotteisuudelle. Aivan kuten kalliot kantavat geologisissa kerrostumissaan ajan jälkiä, valokuvat voivat tehdä näkyviksi havainnon, muistin ja mielikuvituksen erilaisia kerrostumia.

Leenan valokuvissa ihmisen läsnäolo tulee osaksi luonnonympäristöä havainnoinnin, tarkkaavaisuuden ja hetkellisesti ilmestyvien varjojen kautta. Tämä kohtaaminen muuntuu sitten valokuvallisen prosessin myötä taideteokseksi.

Siksi minulle on erityisen suuri ilo, että voimme esitellä Leena Holmströmin teoksia PH21 Galleryssa.

Ja ehkä mekin, kuten Katharine luolassa, huomaamme katselevamme näitä kuvia pidempään kuin alun perin aioimme, yksinkertaisesti siksi, että niistä löytyy aina jotakin uutta.

Haluan lämpimästi onnitella Leenaa tästä kauniista ja ajatuksia herättävästä kuvasarjasta. Toivon, että myös näyttelyvieraamme löytävät ne monet näkyvät ja näkymättömät kerrostumat, jotka tekevät näistä valokuvista minulle niin erityisiä.